

Organizational Behavior Management in Sport Studies

Vol. 13 (1), (Series 49): 97-107/ 2026

 <https://10.30473/fmss.2023.66978.2504>

E-ISSN: 2538-4031 P-ISSN: 2538-4023

ORIGINAL ARTICLE

Exploring the Factors Affecting the Excellence of Iranian Football Referees

Mohammad Amin Savari¹, Esamaeel Veisia ^{*2}, Amin Khatibi³

¹ Ph. D. of Sports Management Department, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

² Assistant Professor of Sport Management, Department of Sport Management, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

³ Associate Professor of Sport Management, Department of Sport Management, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

***Correspondence:**
Esamaeel Veisia

Email: vaysia@scu.ac.ir

Receive Date: 22/Nov/2025

Accept Date: 09/Feb/2026

Published Online: 21/Mar/2026

How to cite

Savari, M. A. , veisia, I. and Khatibi, A. (2026). Exploring the Factors Affecting the Excellence of Iranian Football Referees. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 13(1), 97-107.

Background and Purpose: Football refereeing plays a critical role in ensuring fairness, order, and integrity in sports competitions, directly influencing match outcomes and revenue streams such as broadcasting rights, sponsorships, and ticket sales. Despite the existence of approximately 1.3 million referees worldwide who officiate matches for over 600,000 clubs, statistics indicate a declining trend in the number of football referees. Previous studies have shown that referees face considerable physical and psychological pressures, as well as multiple stressors—including fear of making mistakes, negative performance evaluations by coaches and players, verbal aggression, emotional burnout, cultural factors, time pressure, and personal issues—which can lead to attrition, reduced effectiveness, and ultimately withdrawal from refereeing. However, no research to date has specifically examined the factors contributing to the excellence (rather than merely inhibitory or stressful factors) of football referees in Iran at the national and international levels. Therefore, this study aims to identify the factors influencing the excellence of Iranian football referees, thereby filling the existing research gap. The findings are expected to provide scientific and practical solutions to improve the refereeing system, enhance public trust in refereeing, and promote the health and quality of football competitions for the benefit of managers and officials of the Football Federation of Iran.

Methodology: This applied research employed an exploratory mixed-methods (qualitative-quantitative) field study. In the qualitative phase, semi-structured interviews with 18 experts were conducted using theoretical sampling until saturation, yielding 164 initial items, which were refined to 64 consensus-based factors influencing refereeing excellence. A researcher-developed questionnaire comprising 64 items across 12 sections, measured on a five-point Likert scale, was then designed. The statistical population included all Iranian referees officiating in the Premier League, Asian, and World competitions (N = 110, 2023–2024 season), and the entire population was selected via census sampling. Content and face validity were confirmed by 10 sports management specialists, and reliability was established through a pilot test on 20 respondents.

Descriptive statistics (SPSS 26) and inferential analysis using partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM, PLS version 2) were employed to examine the model and identify factors influencing refereeing excellence.

Results: A total of 110 Iranian referees and assistant referees (76.5% male; age range 23–43+ years, with highest proportion 37.8% aged 33–37; 65.4% married; 54.6% holding a bachelor's degree) participated. Most officiated in the Premier League (69.7%) and held a national refereeing grade (82.4%). Exploratory factor analysis (EFA) with varimax rotation yielded a KMO of 0.866 and a significant Bartlett's test ($p < 0.001$). Twelve factors were extracted, explaining 74.101% of total variance. All factor loadings exceeded 0.40 (except items 29 and 30, excluded), and all t -values were >1.96 ($p < 0.05$). The 12 factors were: physical fitness; knowledge and awareness; federation and provincial football boards; personality traits; perceptual-motor skills; family; job and profession; clubs and fan clubs; media; anthropometric indicators and physical health; psychological skills; and disciplinary committee. Discriminant validity was confirmed via the Fornell–Larcker criterion ($\sqrt{AVE} >$ inter-construct correlations), and the questionnaire demonstrated appropriate reliability and validity.

Discussion: The findings revealed that 12 factors significantly influence the excellence of Iranian football referees: physical fitness, knowledge and awareness, federation and provincial football boards, personality traits, perceptual-motor skills, family, job and profession, clubs and fan clubs, media, anthropometric indicators and physical health, psychological skills, and the disciplinary committee. These results are consistent with prior studies indicating that inadequate training, physical unpreparedness, and lack of rule awareness hinder refereeing excellence (Dall et al., 2018; Seifollahpour, 2020). Organizational support from the federation and provincial boards emerged as a critical factor, aligning with previous research (Reidinger et al., 2017; Thomas Gill & Brewer, 2019); however, contrary to Kaskley & Haigh (2013), the present study found that such support significantly affects referees' intention to continue. The absence of a referees' union in Iran has led to the neglect of rights such as accident insurance and access to modern technologies. Family support and lifestyle were also identified as crucial, consistent with the findings of Yuna Hong et al. (2019). Perceptual-motor skills were emphasized due to the necessity of making split-second decisions under pressure (Nzarpor, 2018; Karakam & Pleur, 2016). Job-related factors, including inadequate income, lack of respect, and verbal aggression, contribute to referee attrition (Baldwin, 2009; Mombini, 2011). Clubs and fan clubs can mitigate stress by controlling the stadium atmosphere. Anthropometric indicators and physical health align with the need for high-intensity training (Helsen & Bultynck, 2004). Limitations of the study include sampling constraints, self-censorship, and time/resource restrictions.

Conclusions: This study identified 12 key factors influencing the excellence of Iranian football referees. Unlike European countries, refereeing in Iran remains non-professional, forcing referees to hold additional jobs while facing financial strain, lack of institutional support, and the absence of a referees' union—resulting in neglect of rights such as accident insurance and access to

modern technologies. The findings highlight that organizational support from the federation and provincial boards, family backing, perceptual-motor skills, psychological competencies, and media and fan club management are critical for excellence. Based on the results, Iranian football authorities are recommended to prioritize: benchmarking successful refereeing models from leading countries, designing comprehensive training programs, strengthening supportive structures, developing psychological and personality skills, supporting referees in their personal and professional lives, and attending to anthropometric and physical health indicators. These measures can improve refereeing quality and pave the way for sustainable excellence. Study limitations include sampling constraints, self-censorship, expediency bias, and time/resource restrictions. Future research should increase sample size, incorporate international experts, ensure questionnaire confidentiality, and utilize media content analysis based on lived experiences to overcome these limitations.

KEY WORDS

Refereeing Development, football, Iran, refereeing, stakeholders.

References

1. Behnam O, Balint D, Ekaterina G, Hasan AM, Gabor G. Decision-making of football referees behind closed doors: psychological, communicative, and functional factors. *Российский журнал информационных технологий в спорте*. 2024;1(1):21-42.
2. Wang X, Zong K, Gao Y, Li B, Wang S, Zhang L. The impact of COVID-19 lockdown on the quality of life of Chinese football referees: the chain mediating role of occupational stress and job burnout. *BMC Public Health*. 2023;23(1):1314.
3. Akdağ, E., Işın, A., Calvo, A. L., Alonso Pérez Chao, E., & Jiménez Sáiz, S. L. (2025). Evaluating the Impact of Video Assistant Referee Implementation in Football: A Four-Season Analysis of Match Performance Trends. *Applied Sciences*, 15(9), 4789. <https://doi.org/10.3390/app15094789>.
4. Kiani MS, Nazari L, Shahbazzpour L. Investigation of effective factors on increasing employee empowerment based on new information (case study of sports and youth departments in the western). *Geography and Human Relationships*. 2023;6(2):696-86.

Copyright © 2025 The Authors. Published by Payame Noor University.

This is an open access article under the CC BY (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

<https://fmss.journals.pnu.ac.ir/>

«مقاله پژوهشی»

بررسی عوامل مؤثر بر تعالی داوران فوتبال ایران

محمد امین سواری^۱، اسماعیل ویسیا*^۲، امین خطیبی^۳

کاهش تعداد داوران فوتبال در بسیاری از کشورها طی سال‌های اخیر، به یکی از چالش‌های جدی ساختار حکمرانی فوتبال تبدیل شده و ضرورت توجه به توسعه و تعالی داوری را بیش از پیش نمایان ساخته است. هدف پژوهش حاضر، شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر تعالی داوری فوتبال ایران بود. این مطالعه با رویکرد آمیخته اکتشافی و در دو بخش کیفی و کمی انجام شد. در بخش کیفی، ۱۸ مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان داوری تا رسیدن به اشباع نظری صورت گرفت. بر مبنای نتایج این مرحله، پرسشنامه محقق ساخته تدوین و روایی صوری و محتوایی آن تأیید شد. مقدار شاخص KMO برابر ۰.۸۶۶ بیانگر کفایت نمونه برای تحلیل عاملی بود. در بخش کمی، پرسشنامه میان جامعه آماری شامل تمامی داوران و کمک‌داوران فعال در لیگ برتر، مسابقات آسیایی و جام جهانی (۱۱۰ نفر) توزیع گردید. یافته‌ها نشان دادند که دوازده عامل اصلی شامل: آمادگی جسمانی، دانش و آگاهی، ساختار فدراسیون و هیئت‌های فوتبال استان، ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های ادراکی-حرکتی، خانواده، شغل و حرفه، باشگاه و کانون هواداران، رسانه، شاخص‌های آنتروپومتریک و سلامت جسمانی، مهارت‌های روانی و نظام انضباطی، بر تعالی داوری فوتبال ایران تأثیر معنادار دارند. بر اساس نتایج، توسعه برنامه‌ریزی شده این عوامل می‌تواند مسیر ارتقای عملکرد داوران ایرانی در سطح ملی و بین‌المللی را تسهیل کند. از این‌رو پیشنهاد می‌شود مدیران فدراسیون فوتبال، کمیته داوران و نهادهای استانی این شاخص‌ها را در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های آموزشی خود مورد توجه قرار دهند.

واژه‌های کلیدی

تعالی داوری، فوتبال، داوری، ایران، دینفعان.

^۱ دکترای تخصصی مدیریت ورزشی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.
^۲ استادیار مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
^۳ دانشیار مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

نویسنده مسئول: اسماعیل ویسیا
 رایانامه:
 vaysia@scu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۱۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۱/۰۱

استناد به این مقاله:

سواری، محمد امین، ویسیا، اسماعیل و خطیبی، امین. (۱۴۰۵). بررسی عوامل مؤثر بر تعالی داوران فوتبال ایران. مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۱۳(۱): ۹۷-۱۰۷.

مقدمه

به نوبه خود عملکرد آن‌ها را افزایش می‌دهد و به عدالت و نظم کلی در مسابقات فوتبال کمک می‌کند (۱۱). نتایج نشان می‌دهد عدم حضور تماشاگران در طول همه‌گیری COVID-19 بر عملکرد داوران تأثیر گذاشت و اهمیت پویایی جمعیت را در فرآیندهای تصمیم‌گیری آن‌ها برجسته کرد (۱۲). بنابراین، آموزش و آماده‌سازی مناسب داوران از جمله جنبه‌های جسمی، روحی و عاطفی برای اتخاذ تصمیمات دقیق که به عدالت در فوتبال کمک می‌کند، ضروری است (۱۳). همچنین داوران باتجربه‌تر، به دلیل توانایی در برقراری تماس‌های دقیق‌تر، رضایت بیشتری از تصمیمات خود دارند (۱۴). زیرا بازیکنان برای داورانی ارزش قائل هستند که مهارت، قابلیت اطمینان و احترام را نشان می‌دهند و این ویژگی‌ها برای درک عدالت بسیار مهم است (۱۵). طبق آمار فیفا ۱/۳ میلیون داور در جهان، مسابقات فوتبال ۶۰۰ هزار باشگاه با ۴ میلیون تیم عضو آن را قضاوت می‌کنند. با این حال با توجه به محبوبیت فوتبال و نقش مهمی داوران، تعداد داوران فوتبال رو به کاهش است (۱۶). و این مساله‌ای است که جای نقد و بحث فراوان دارد و متخصصین امر ورزش به دنبال یافتن راه‌هایی جهت جلوگیری از کناره‌گیری داوران و رشد و پیشرفت آن‌ها می‌باشند. بنی حسن و همکاران (۲۰۱۳) نشان دادند که یکی از عوامل ایجادکننده اضطراب و استرس در قضاوت داوران، دیدگاه مربیان و بازیکنان است که تقریباً همیشه تعبیر و تفسیر آنان از عملکرد داوری منفی بوده است. بازیکنان و مربیان برنده به ندرت به کیفیت مطلوب داوری اشاره می‌کنند؛ اما بازیکنان و مربیان که بازی را باخته‌اند حداقل بخشی از باخت خود را به ضعف داوری نسبت می‌دهند؛ بنابراین در دنیای ورزش اگر داور عملکرد خوبی نداشته باشد، تمامی انتقادات منفی به سوی او خواهد بود. در حالی که حتی اگر بهترین عملکرد خود را نیز در بازی نشان دهد، باز هم به او توجه نمی‌شود (۱۷). رضمانی نژاد و همکاران (۱۳۹۱) طی پژوهشی با عنوان بررسی عوامل استرس‌زا در داوران بین‌المللی و ملی ورزش ایران به این نتیجه رسیدند که عواملی مانند ترس از اشتباه داوری، ارزیابی عملکرد، عملکرد فردی و فنی، عدم آمادگی جسمانی، عدم امکانات، فشار زمان و مسائل شخصی بیشترین

فوتبال جزء مهم‌ترین رویدادها در جهان محسوب می‌شود (۱). داوری فوتبال نقشی حیاتی در برقراری عدالت و نظم مسابقات ورزشی دارد (۲). داوران در یک مسابقه فوتبال حدود ۲۰۰ تصمیم (۳) و با تضمین بازی منصفانه و حفظ یکپارچگی بازی که برای موفقیت تجاری ورزش ضروریست می‌گیرند. تجاری‌سازی سریع فوتبال، باشگاه‌های اروپایی را بسیار موفق کرده است و تصمیمات داوران مستقیماً بر نتایج بازی‌ها تأثیر می‌گذارد و بر جریان‌های درآمدی از جمله حقوق پخش، حمایت‌ها و فروش بلیط‌ها تأثیر می‌گذارد (۴). نیروی انسانی در یک سازمان مهم‌ترین دارایی آن سازمان محسوب می‌شود. حال مهم‌ترین عامل بقاء و حیات سازمان، کیفیت و توانمندی نیروی انسانی است. نیروی انسانی توانمند، سازمان توانمند را به وجود می‌آورد (۵) و در فوتبال این مقوله نیز صدق می‌کند. داوران با رعایت قوانین و روحیه بازی به اهمیت فرهنگی فوتبال کمک می‌کنند، که توسط اتحادیه اروپا به عنوان نقش مهم برای تشکیل هویت و حمایت از جامعه شناخته می‌شود (۶). نقش داوران نیز از نظر سیاسی حائز اهمیت است. به عنوان مثال، در برزیل، عوامل سیاسی تحت تأثیر کنفدراسیون فوتبال این کشور، نامزدی‌های میراثی را برای محافظت از منافع اقتصادی و مدیریتی دستکاری کرده‌اند که نشان می‌دهد فوتبال چگونه می‌تواند برای دستیابی به منافع سیاسی استفاده شود (۷). علاوه بر این، شکست‌های حکومتی در داخل نهادهای ورزشی می‌تواند منجر به دستکاری مسابقات شود که نیاز به کنترل خارجی و مستقل برای جلوگیری از تبانی و تضمین بازی منصفانه را برجسته می‌کند (۸). همچنین داوران نقش آموزشی مهمی به ویژه در ورزش‌های جوانان ایفا می‌کنند، آن‌ها با ارائه حمایت عاطفی، سازماندهی بازی و ارائه راهنمایی‌های آموزشی، به پرورش ارزش‌های بازی جوانمردانه و ورزشکاری در بازیکنان جوان کمک می‌کنند (۹). داوران با افزایش نیازهای جسمانی و روانی مواجه هستند، مشابه بازیکنان، که نیازمند سطح بالایی از آمادگی جسمانی و حرفه‌ای هستند (۱۰). پرداختن به استرس و فرسودگی داوران می‌تواند سلامت جسمی و روانی آن‌ها را بهبود بخشد که

به ارتقای سطح داوری در کشور کمک می‌کند. این مطالعه با شناسایی عوامل موثر در تعالی داوری فوتبال ایران، شکاف تحقیقاتی موجود را پر می‌کند. هدف این مطالعه شناسایی عوامل موثر در تعالی داوری فوتبال ایران می‌باشد. با توجه به این پیشینه و همچنین با دقت به اینکه به صورت دقیق تا کنون منابع به تعالی رسیدن در داوری فوتبال در سطح داوران ملی و بین‌المللی بررسی نشده‌اند. پژوهش مذکور به شناخت وضعیت موجود و روش‌های به تعالی رسیدن و شیوه‌های کاربردی کردن آن می‌پردازد. لذا در ادامه محقق بدنبال شناسایی عوامل موثر در رسیدن به تعالی داوری در فوتبال ایران است. نتایج این پژوهش می‌تواند به مدیران و مسئولان فدراسیون فوتبال کمک کند تا درک بهتر و کامل‌تری از مسیرهای موفقیت و انتخاب و پرورش استعدادهاى نخبه در داوری فوتبال بدست بیاورند و با برنامه ریزی‌ها و تمهیدات لازم، سلامت و کیفیت رقابت‌های ورزشی فوتبال را ارتقاء دهند.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نظر هدف از جمله تحقیقات کاربردی بود. از نظر نحوه گردآوری داده‌ها با توجه به اهداف تحقیق، از نوع مدل آمیخته اکتشافی بود که به صورت میدانی انجام شد. در بخش کیفی این تحقیق از مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته استفاده شده است. بدین منظور در ابتدا بر اساس ادبیات و پیشینه تحقیق، تعدادی از مولفه‌های شکل‌دهنده نقش عواملی که احتمال می‌رفت در رشد و تعالی داوری فوتبال تأثیرگذار باشد، شناسایی شد. پس از آن به مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته با خبرگان آگاه به موضوع تحقیق پرداخته شد. پس از هر مصاحبه، نظرات خبرگان به مجموعه عوامل رشد و تعالی داوری اضافه شد و با استفاده از نمونه‌گیری نظری، مصاحبه‌ها تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت. در این تحقیق فرایند نمونه‌گیری سرانجام پس از انجام ۱۸ مصاحبه و با ۱۸ نفر و شناسایی ۱۶۴ گویه موثر متوقف شد. پس از آن مجموعه عوامل شناسایی شده مورد بازبینی تیم تحقیق قرار گرفت و گویه‌هایی که همپوشانی داشتند حذف شده و در نهایت ۶۷

استرس را به داوران وارد می‌کنند (۱۸). کراگر و همکاران (۲۰۱۲) نیز در پژوهش خود، مهم‌ترین منابع استرس داوران آفریقای جنوبی را شامل ترس از شکست، درگیری‌های همکاران، تعارض بین فردی، فشار زمان و در نهایت ترس از آسیب‌های فیزیکی بیان کردند (۱۹). گومز (۲۰۲۱) نشان داد که سطوح بالای استرس باعث تحلیل رفتگی داوران می‌شود که این امر بر روی مهارت تصمیم‌گیری آن‌ها و عملکردشان در قضاوت مسابقات تأثیر منفی می‌گذارد (۲۰). مارتینز (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان داد که پرخاشگری کلامی سبب افزایش فرسودگی عاطفی داوران و بدبینی آن‌ها می‌شود که این دو عامل اثربخشی داوری را کاهش می‌دهد (۲۱). علی‌دوست و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی عوامل بازدارنده‌ی موثر بر نحوه قضاوت داوران فوتبال ایران پرداختند. نتایج نشان داد که از دیدگاه داوران در بین عوامل بازدارنده موثر بر قضاوت داوران پنج مولفه به ترتیب: عوامل مرتبط با روز مسابقه، عوامل بیرونی، عوامل فرهنگی، عوامل زمان برگزاری و عوامل شغل و دستمزد دارای اهمیت بودند. همچنین در تحلیل عاملی، عوامل فرهنگی نسبت به سایر عوامل بازدارنده در اولویت قرار داشتند و نیازمند توجه بیشتری بودند (۲۲). پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که داوران با تجربه و نخبه می‌توانند اثرات منفی فشار را بر روی عملکرد خود کاهش دهند. این در صورتی است که تشخیص استعداد داوران و انتخاب آن توسط فدراسیون و سازمان‌های مربوطه تأثیر بسزایی در این امر دارد. عوامل متعددی مثل، عوامل فردی (مانند: عقیده، تمرکز، کنترل)، عوامل تجربی (شخصیت، زندگی شخصی)، عوامل موقعیتی (جمعیت، عوامل محیطی و عکس‌العمل بازیکنان)، عوامل بدنی (آمادگی جسمانی، توانایی فنی، قدرت جابه‌جایی) بر قضاوت داوران موثرند (۲۳).

در سال‌های اخیر، بحث‌های زیادی در مورد کیفیت داوری فوتبال در ایران و عوامل تأثیرگذار بر تعالی آن مطرح شده است. شناخت عوامل موثر در تعالی داوری فوتبال ایران می‌تواند به توسعه و بهبود سیستم داوری کمک کرده و اعتماد عمومی به داوری را افزایش دهد. همچنین، این تحقیق با ارائه راهکارهای علمی و عملی

که توصیف ویژگی های فردی آزمودنی ها نشان داد که ۹۱ نفر از آن ها مرد (۷۶/۵٪) و ۲۸ نفر نیز زن (۲۳/۵٪) بوده اند. ۱۲ نفر از آن ها (۱۰/۱٪) در رده سنی ۲۳ تا ۲۷ سال، ۲۶ نفر از آن ها (۲۱/۸٪) در رده سنی ۲۸ تا ۳۲ سال، ۴۵ نفر از آن ها (۳۷/۸٪) در رده سنی ۳۳ تا ۳۷ سال، ۲۳ نفر از آن ها (۱۹/۳٪) در رده سنی ۳۸ تا ۴۲ سال و ۱۳ نفر از آن ها (۱۰/۹٪) ۴۳ سال به بالا بوده اند. ۷۸ نفر از پاسخ دهندگان (۶۵/۵۴٪) متاهل و ۴۱۸۸ نفر (۳۴/۴۶٪) مجرد بوده اند. ۶۵ نفر از پاسخ دهندگان (۵۴/۶٪) دارای مدرک کارشناسی بوده اند. ۸۳ نفر از پاسخ دهندگان (۶۹/۷٪) در لیگ برتر قضاوت می کنند و ۹۸ نفر (۸۲/۴) دارای مدرک درجه داوری ملی بودند.

برای تجزیه و تحلیل ۶۴ گویه پرسشنامه اولیه، از روش تحلیل عناصر اصلی با چرخش عمودی و با تکنیک واریماکس استفاده شد. مقدار شاخص KMO برابر ۰/۸۶۶ شد که نشان دهنده کفایت نمونه گیری است. مقدار این شاخص می تواند بین ۰ تا ۱ بدست آید، چنانچه ۰/۵ یا بیش از آن باشد، تعداد داده ها برای تحلیل عاملی مناسب است. آزمون کرویت بارتلت نیز معنادار بدست آمد (۰/۰۰۱) که حاکی از مناسب بودن ماتریس همبستگی برای تحلیل عاملی داده ها است.

با انجام تحلیل عاملی اکتشافی و دوران عمودی ۱۲ عامل اصلی شناسایی شد که با نمودار سنگ ریزه ارائه شده توسط نرم افزار همخوانی دارد. مقدار بار عاملی قابل قبول برای هر گویه ۰/۴ در نظر گرفته شد. با توجه به محاسبات انجام شده بار عاملی تمامی گویه ها از ۰/۴ بیشتر شد. این ۱۲ عامل در مجموع ۷۴/۱۰۱٪ از واریانس عوامل موثر در تعالی داوران را تبیین می کند که مقداری قابل قبول است. تمامی بارهای عاملی گویه ها (بجز گویه های ۲۹، ۳۰) از ۰/۴ بیشتر است که نشان از مناسب بودن این معیار دارد. مقدار t بدست آمده برای تمام گویه ها نیز بیش از ۱/۹۶ است که حاکی از تاثیر معنادار تمام گویه ها در سطح اطمینان ۰/۹۵ است.

گویه باقی ماند که بر اساس نظرات خبرگان، ۶۴ گویه در قالب عوامل رشد و تعالی بصورت کلی دسته بندی شدند. بر اساس گویه های بدست آمده در این مرحله، پرسشنامه اولیه تهیه شد. جامعه آماری این بخش، شامل کلیه داوران فوتبال کشور بودند که سابقه قضاوت در لیگ برتر، مسابقات آسیایی و مسابقات جهانی را داشتند. بر اساس آمار کمیته داوران فدراسیون فوتبال ایران، جامعه داوران و کمک داوران شاغل در لیگ برتر، مسابقات آسیایی و مسابقات جهانی ۱۱۰ نفر (فصل ۱۴۰۳-۱۴۰۲) بودند. در نمونه آماری این پژوهش به علت محدود بودن جامعه آماری، کل جامعه آماری پژوهش حاضر به عنوان نمونه استفاده شد. جهت ارزیابی های مولفه های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد، پرسشنامه مذکور دارای ۶۴ سوال و همچنین دارای ۱۲ قسمت برای نظردهی در طیف پنج گزینه ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) بودند.

روایی محتوایی و صوری پرسشنامه ها توسط ۱۰ نفر از متخصصین مدیریت ورزشی مورد تایید قرار گرفت. برای اطمینان از پایایی پرسشنامه ها پس از لحاظ کردن نظرات، پرسشنامه های پژوهش بین ۲۰ نفر از جامعه آماری توزیع و پس از تکمیل، جمع آوری شدند و بر اساس آن ها پایایی محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها، از آزمون های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی، درصد، نمودار) و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار استنباطی جهت بررسی مدل پژوهش و سنجش عوامل موثر در تعالی داوری در فوتبال ایران از معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی استفاده شد. جهت محاسبه آزمون های آمار توصیفی از نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ و جهت انجام آزمون معادلات ساختاری از نرم افزار PLS نسخه دو استفاده شد.

یافته های پژوهش

در پژوهش حاضر، ۱۱۰ نفر از داوران و کمک داوران فعال در لیگ برتر، مسابقات آسیایی و جام جهانی شرکت کردند

مؤثر بر حضور ورزشکاران در دنیای سیاست نمایش داده

در جدول شماره ۲ تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق (مقوله شده است. فرعی، مقوله اصلی و مفهوم) در ارتباط با شناسایی عوامل

جدول ۱- بررسی بار عاملی و مقدار t متناظر با هر یک از گویه‌ها

عوامل ۱۲ گانه	شماره	گویه‌های مربوط به عوامل ۱۲ گانه	بار عاملی	مقدار t
آبادگی جسمانی	۱	داشتن توان هوازی مناسب	۰/۷۳۰	۱۲/۵۵۵
	۲	داشتن توان انفجاری مناسب	۰/۸۲۳	۲۲/۷۹۶
	۳	داشتن استقامت عضلانی مناسب	۰/۸۰۸	۲۲/۲۱۸
	۴	داشتن انعطاف پذیری مناسب	۰/۶۳۱	۷/۵۰۷
	۵	داشتن سرعت مناسب	۰/۷۵۹	۱۲/۳۵۸
دانش و آگاهی	۶	آشنایی با علم روانشناسی	۰/۷۸۰	۱۸/۲۳۸
	۷	آشنایی با علم تغذیه ورزشی	۰/۷۸۴	۱۹/۲۴۲
	۸	آشنایی با علم تمرین	۰/۷۰۸	۱۰/۹۴۷
	۹	آشنایی با علم مدیریت	۰/۷۴۷	۱۵/۴۰۳
	۱۰	مسلط بودن به قوانین روز داوری	۰/۶۸۵	۱۲/۱۸۱
	۱۱	مسلط بودن به زبان انگلیسی	۰/۶۳۰	۹/۲۱۴
	۱۲	مسلط و بروز بودن به نرم افزارهای تکنولوژی مورد نیاز در داوری	۰/۶۴۷	۷/۳۲۳
فدراسیون و هیئت های فوتبال استانی	۱۳	تربیت کردن داوران از سن پایه	۰/۷۴۶	۱۰/۹۰۱
	۱۴	در نظر گرفتن مربی برای داوران از سن پایه	۰/۷۸۸	۱۵/۹۰۱
	۱۵	برنامه‌ریزی فدراسیون برای پرورش استعداد داوری (کوتاه مدت، میان مدت، بلند مدت)	۰/۸۶۵	۲۳/۲۷۸
	۱۶	کنترل و نظارت بر تمرینات داوران	۰/۸۱۰	۱۵/۸۵۲
	۱۷	فراهم ساختن امکانات مناسب برای داوران	۰/۸۸۹	۳۲/۴۵۱
	۱۸	تشکیل آکادمی داوران در هر استان	۰/۸۸۷	۳۶/۹۹۸
	۱۹	برگزاری دوره‌های فنی و تخصصی آنالیز داوری	۰/۸۷۰	۲۵/۳۲۶
	۲۰	دید یکسان فدراسیون به داوران همسطح	۰/۸۴۸	۲۲/۲۹۲
	۲۱	استعداد یابی داوران جوان	۰/۹۱۹	۴۴/۷۱۳
	۲۲	طی کردن مراتب داوری به طور پیوسته	۰/۶۹۲	۸/۸۰۹
ویژگی های شخصیتی	۲۳	توان مدیریت بالا	۰/۷۰۲	۸/۶۸۹
	۲۴	قاطعیت در تصمیم گیری و شجاعت در اجرای آن	۰/۷۴۷	۱۲/۵۵۷
	۲۵	شهرت به خوشنامی در اجتماع	۰/۷۱۰	۱۲/۶۷۲
	۲۶	داشتن فن بیان بالا	۰/۷۱۶	۱۱/۶۵۵
	۲۷	باهوش بودن	۰/۷۸۷	۱۶/۳۲۲
	۲۸	پشتکار داشتن	۰/۷۴۱	۹/۳۱۷
رت های مهار	۳۱	هماهنگی بین اندامی	۰/۸۰۷	۱۸/۸۳۱
	۳۲	داشتن دید محیطی بالا	۰/۸۴۵	۱۶/۸۸۵

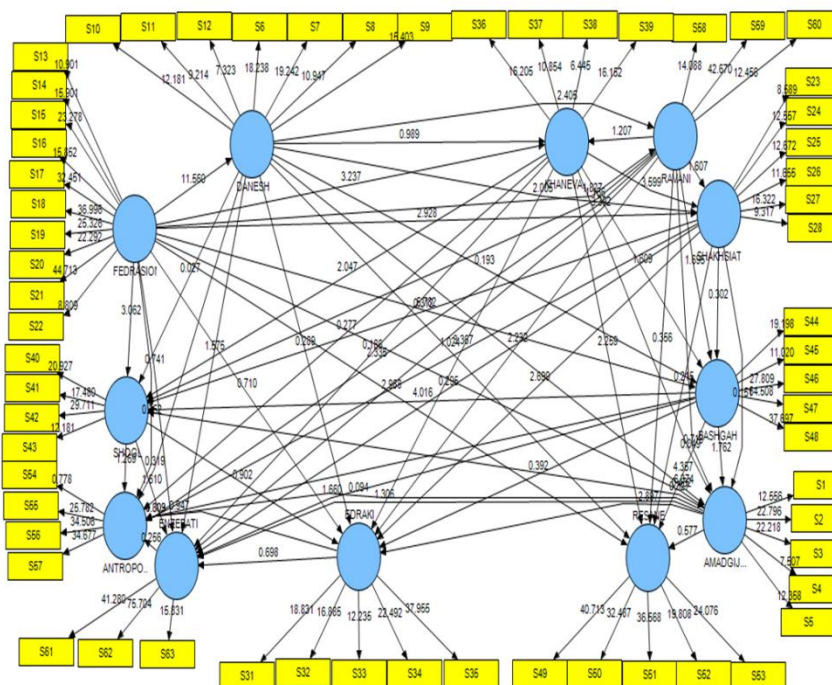
۱۲/۲۳۵	۰/۷۷۲	سرعت واکنش و تصمیم‌گیری بالا	۳۳	
۲۲/۴۹۲	۰/۸۱۲	یکپارچگی دیداری- شنیداری	۳۴	
۳۷/۹۵۵	۰/۸۹۸	دقت و سرعت جابجایی کانون توجه بینایی	۳۵	
۱۶/۲۰۵	۰/۷۳۸	قبول کردن داوری بعنوان یک شغل از نگاه خانواده	۳۶	خانواده
۱۰/۸۵۴	۰/۷۸۵	حمایت مالی و روحی روانی و معنوی خانواده	۳۷	
۶/۴۴۵	۰/۶۷۶	میزان آگاهی خانواده نسبت به رشته ی فوتبال و داوری	۳۸	
۱۶/۱۵۲	۰/۷۷۷	داشتن آرامش روانی خانوادگی	۳۹	
۲۰/۹۲۷	۰/۸۶۲	دستمزد کافی و مناسب جهت گذران زندگی	۴۰	شغل و حرفه
۱۷/۴۸۰	۰/۸۴۷	بیمه شدن داوران از سنین پایه	۴۱	
۲۹/۷۱۱	۰/۸۶۹	قبول کردن داوری بعنوان شغل و حرفه	۴۲	
۱۲/۱۸۱	۰/۷۶۲	منطبق ساختن زندگی بر مبنای حرفه ی داوری	۴۳	
۱۹/۱۹۸	۰/۸۱۲	کنترل کردن جو ورزشگاه‌ها علیه اشتباهات داوری	۴۴	باشگاه‌ها و کانون هواداران
۱۱/۰۲۰	۰/۷۴۰	مصاحبه نکردن علیه داوران	۴۵	
۲۷/۸۰۹	۰/۸۷۷	حمایت کمیته انضباطی و کمیته ی صیانت از اخلاق قبل و بعد از بازی از داور	۴۶	
۵۶۴/۵۰۸	۰/۹۱۲	حمایت کانون داوران فوتبال	۴۷	
۳۷/۶۹۷	۰/۸۸۱	حمایت داوران از طریق فضای مجازی و هدایت افکار عمومی	۴۸	
۴۰/۷۱۳	۰/۹۰۱	پخش مستقیم مسابقات استانی رده‌های پایین از شبکه استانی	۴۹	رسانه
۳۲/۴۸۷	۰/۸۸۴	مصاحبه با داوران لیگ های استان در شبکه های استانی	۵۰	
۳۶/۵۶۸	۰/۸۷۳	حمایت رسانه های استانی از داوران مستعد استان	۵۱	
۱۹/۸۰۸	۰/۸۴۰	تخریب نکردن داوران بعد از اشتباهات داوری (نقد منصفانه به داوری)	۵۲	
۲۴/۰۷۶	۰/۸۵۵	طراحی برنامه‌های ورزشی با موضوع نقد و بررسی عملکرد داوران	۵۳	
۲۵/۷۸۲	۰/۹۰۵	نداشتن مشکل شنوایی	۵۴	شاخص‌های آنتروپومتریک و
۳۴/۵۰۸	۰/۹۲۹	نداشتن مشکل بینایی	۵۵	
۳۴/۶۷۷	۰/۹۳۶	نداشتن ناهنجاری های بدنی	۵۶	
۱۴/۰۸۸	۰/۸۳۵	داشتن مهارت کنترل خشم	۵۷	های مهارت-
۴۲/۶۷۰	۰/۹۱۲	توانایی کنترل استرس و اضطراب	۵۸	
۱۲/۴۵۶	۰/۷۷۹	داشتن اعتماد به نفس بالا	۵۹	
۴۱/۲۸۰	۰/۹۲۰	برخورد شدید با داوران متخلف (تبانی، رشوه گیری، شرط بندی)	۶۰	کمیته انضباطی
۷۵/۷۰۴	۰/۹۵۱	برخورد با عواملان تخلف (باشگاه‌ها، مدیران)	۶۱	
۱۵/۸۳۱	۰/۸۶۳	برخورد با سایت های شرط بندی	۶۲	

با سایر سازه ها مقایسه می شود. در قطر اصلی این ماتریس، جذر AVE متغیرها وارد می شود و جهت تأیید روایی واگرا لازم است، این مقدار بیش از همبستگی میان آن متغیر با سایر متغیرها باشد. جذر AVE نشان دهنده

سومین معیار بررسی برازش مدل های اندازه گیری، روایی واگرا است. روایی واگرای مدل با استفاده از روش ماتریس فورنل و لارکر بررسی شد. در این روش میزان همبستگی یک سازه با شاخص هایش در مقابل همبستگی آن سازه

شده برای تعالی داوری دارای پایایی و روایی مناسب است.

روایی واگرایی مناسب و برازش خوب مدل های اندازه گیری استنبود بنابر یافته های تحقیق، پرسشنامه طراحی

شکل ۱: مقدار t متناظر با هر یک از گویه های تعالی داوری در فوتبال

به طور فوق العاده افزایش داده است (۲۵). داوری در ایران بر خلاف کشورهای اروپایی مثل انگلیس و اسپانیا، حرفه‌ای نیست و داوران علاوه بر داوری شغل‌های دیگری نیز دارند. با وجود دو شغله یا سه شغله بودن، آن‌ها مجبورند برای حفظ آمادگی خود، هزینه‌های اضافی نیز متحمل شوند که عملاً این هزینه‌ها باعث می‌شود حقوق دریافتی آن‌ها کمتر از پیش شود. این در حالی است که از لحاظ حرفه‌ای حقوق دریافتی بازیکنان و مربیان ما در مقایسه با هم‌تایان اروپایی خود تفاوت فاحشی ندارد، اما پس از گذشت سال‌ها و موفقیت‌های فراوان در عرصه داوری هنوز هم این قسمت از فوتبال ایران حرکتی به سمت حرفه‌ای شدن نکرده و مشکلات فراوانی در آن دیده می‌شود. نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که مولفه های آمادگی جسمانی، دانش و آگاهی، فدراسیون ها و هیئت های فوتبال استانی، ویژگی های شخصیتی، مهارت های ادراکی حرکتی، خانواده، شغل و حرفه، باشگاه ها و کانون هواداران، رسانه، شاخص های آنتروپومتریک و سلامت جسمانی، مهارت های روانی، کمیته انضباطی بر تعالی داوری فوتبال ایران تاثیر گذار است. نتایج تحقیق دال و

بحث و نتیجه گیری

در دیدگاه عموم مردم کار داوری را همانند شغل قاضی می‌پندارند، با این تفاوت که یک قاضی با مطالعه پرونده و بررسی های جوانب مختلف اقدام به صدور رأی می کند اما داور فوتبال در یک لحظه و طی چند ثانیه پس از وقوع یک اتفاق می بایستی سریعاً تصمیم صحیح را اتخاذ و اعلام کند به همین علت قضاوت یک مسابقه به مراتب دشوارتر و واکنش سریعتری برای صدور رأی یک تخلف را می طلبد. به طور کلی تحقیقات نشان می دهند که شغل داوری مانند سایر مشاغل خاص استرس زا می باشد و داوران همواره با عوامل استرس زای متنوعی مواجه می شوند (۲۴). در واقع به علت ماهیت شغلی داوران، آن‌ها همیشه در معرض سرخوردگی، بی احترامی و بدرفتاری و تحقیر عمومی قرار دارند. قضاوت رویدادهای ورزشی نیز حرفه ای پرچالش، مهیج و ارزشمند است، همچنین داوران فوتبال در حالی مسئولیت نظارت و قضاوت بر اعمال و خطاهای بازیکنان را دارند که افزایش اهمیت اقتصادی مسابقات فوتبال و نقش بسیار تعیین کننده داوران در درآمدهای حاصل، آسیب‌های جسمانی و روانی داوران را

سازمانی ادراک شده هیچ تأثیر قابل توجهی در قصد ادامه فعالیت داوران با سازمان ندارد (۳۱) ناهمسو بود. در واقع می توان بیان نمود اگر حمایت فدراسیون و هیأت های فوتبال استانی در داوری نسبت به داوران وجود داشته باشد، داوران می توانند بهترین عملکرد خود را داشته باشند. در واقع داور زمانی همه انرژی خود را برای بهبود سازمان و موفقیت خود صرف می کند که فدراسیون و هیأت فوتبال استانی به شکل کامل از آن حمایت کند. با توجه به تحقیقات صورت گرفته در ایران نشان داد که اتحادیه داوران در ایران وجود ندارد. همچنین نبود اتحادیه داوران در ایران موجب نادیده گرفتن حقوق داوران ایران همچون حق بیمه شخصی حوادث (بیمه مکمل) و استفاده از فناوری های نوین شده است (۳۲).

در این راستا نظریور (۱۳۹۷) در پژوهشی به این نتایج دست یافت که داور فوتبال در یک لحظه و طی چند ثانیه پس از وقوع یک اتفاق می بایستی سریعاً تصمیم صحیح را اتخاذ و اعلام کند به همین علت قضاوت یک مسابقه به مراتب دشوارتر و واکنش سریعتری برای صدور رأی یک تخلف را می طلبد. به همین دلیل داشتن مهارت های ادراکی، حرکتی از اهمیت بسیار بالایی برخوردارند و با نتایج این پژوهش همسو می باشد (۲۳). همچنین کاراکام و پلور (۲۰۱۶) گزارش کردند که یک داور باید یکی از گزینه های مختلف را در برابر شرایط متنوع بوجود آمده در زمین بازی انتخاب کند، اگر چه عملکرد او در سطح بالایی باشد اما فشارهای بوجود آمده از طرف بازیکنان، مربیان، مدیران و تماشاگران می تواند بر عملکرد او تأثیر بگذارد. علاوه بر این، برخوردها، جابجایی های سریع در جریان بازی، درگیری بین بازیکنان، عوامل رسمی و... ممکن است در مسابقه بوجود بیاید که یک داور باید تمام شرایط را تجزیه و تحلیل کرده و بتواند آن اتفاقات رخ داده را مدیریت کند (۳۳). علی حسن (۲۰۱۳) در پژوهشی نتیجه گیری کرد که نحوه عملکرد داوران در خلال مسابقات، به ۶ معیار بستگی داشت: ۱- اجرای قانون توسط داور ۲- آمادگی جسمانی ۳- موقعیت ۴- حرکات داوران و مهارت های حرکتی ۵- ارتباط داوران ۶- کنترل مسابقه، که براساس درجه داوران با هم متفاوت بود. که با نتایج این تحقیق همسو بود. به همین دلیل داشتن مهارت

همکاران (۲۰۱۸) نشان داد که عدم آموزش صحیح، اشتباهات داوری و عدم آمادگی جسمانی موجب عدم پیشرفت و موفقیت داوران در این رقابت ها بود. آن ها همچنین دریافتند که عدم آگاهی از قوانین داوری منجر به برخورد و بروز خشونت بین داوران، بازیکنان، مربیان و حتی تماشاگران می شود (۲۶). سیف الله پور (۱۳۹۹) نیز در پژوهشی نشان داد که عوامل روحی، جسمی و شخصی، عوامل شخصی فیزیولوژیکی و روانی بر اجرای داور (داوران) تأثیر معنی داری دارد (۲۷). همچنین نظریور (۱۳۹۷) در پژوهشی دریافتند که داوران بایستی اعمال بازیکنان را مطابق با متن قانون تفسیر و جریمه کند. همچنین سه عامل آشکار رعایت، تفسیر، رسیدن به یک تصمیم بی نهایت پیچیده است و تمامی این نتایج همسو با نتایج پژوهش حاضر می باشند که اینک این پژوهش عامل دانش و آگاهی داوران را بر تعالی آن ها موثر می داند (۲۳). ریڈینگر و همکاران (۲۰۱۷) دریافتند که ۲۰٪ از داوران فوتبال به دلیل عدم حمایت سازمانی مقامات اداری در حال انصراف هستند، که با نتایج این پژوهش در راستا با فدراسیون و هیأت های استان همسو می باشد (۲۸). همچنین گلن (۲۰۰۵) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که کارکنانی که درک می کنند توسط سازمانشان حمایت می شوند، برای آن سازمان ارزش بیشتری قائل هستند و برای دستیابی به اهداف سازمان به طور فعالانه همکاری می کنند (۲۹). توماس گیل و کریستف بروئر (۲۰۱۹) در پژوهشی به این نتایج دست یافت که حمایت سازمانی از داور و رضایت داور از عملکرد فدراسیون، موجب به وجود آمدن انگیزه جهت ادامه کار داوران می شود (۱۶). در تحقیقی شهبلائی و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند که عدم حمایت سازمانی از طرف مقامات اداری جزء عوامل فرسودگی آور در داوران ایران به شمار می آید (۳۰). در همین راستا، بررسی نتایج کراگر و همکاران (۲۰۱۲) نشان می دهد که وقتی کارمندان احساس کنند سازمان برای آن ها ارزش قائل است و به آن ها احترام می گذارد، آن ها از استفاده بیشتر از سیستم سازمانی لذت می بردند و تمایل بیشتری به پذیرش سیاست های جدید سازمانی خواهند داشت (۱۹). همچنین نتایج پژوهش حاضر با پژوهش کاسکلی و هایه (۲۰۱۳) در ارتباط با اینکه حمایت

هواداران را بر تعالی داوری فوتبال ایران را نشان می دهد. در این راستا علیزاده و انتشاری (۱۳۹۹) در پژوهشی دریافته اند که جایگاه فوتبال به نحوی است که حواشی آن بخشی از توجه مردم را به سمت خود جلب کرده و ناکامی و شکست بیشترین دلیلی است که انسان را به خشونت و پرخاشگری بالاخص علیه داوران سوق می دهد (۳۶). همچنین یونا هانگ و همکاران (۲۰۱۹) دریافته اند که قرار گرفتن در کانون توجه برای داوران همیشه مثبت نیست. همانطور که داوران تمایل دارند که به خشم بازیکنان، مربیان و هواداران، به ویژه در فوتبال خاتمه دهند. کانون های هواداری می توانند با کنترل جو ورزشگاه که گاهی علیه داوری می شود آرامش بیشتری برای داوران فراهم کنند تا کادر داوری با کمترین استرس و اشتباه به قضاوت بازی بپردازند (۳۴). همچنین دیگر نتایج تحقیق نشان می دهد که شاخص های آنترپومتریک و سلامت جسمانی بر تعالی داوری ایران تاثیرگذارند در همین راستا هلسن و بولتینگ (۲۰۰۴) در پژوهشی به بررسی نیازهای جسمانی و ادراکی - شناختی و سلامت جسمانی داوران فوتبال اروپا در مسابقات یورو ۲۰۰۰ پرداختند که نتایج حاکی از آن بود که برای بهبود وضعیت جسمانی داوران، باید آن ها را با تمرینات با شدت بالا طی زمان طولانی آماده کرد و برای بهبود قدرت تصمیم گیری آن ها در مسابقات، تمرینات ویدیویی پیشنهاد شد (۳۷). در پژوهشی دیگر رضانی نژاد و همکاران (۱۳۹۱) دریافته اند که عواملی مانند ترس از اشتباه داوری، ارزیابی عملکرد، عملکرد فردی و فنی، عدم آمادگی جسمانی، عدم امکانات، فشار زمان و مسائل شخصی بیشترین استرس را به داوران وارد می کنند و بر سلامت جسمانی آن ها تاثیر می گذارد (۱۸).

پیشنهاد های برخاسته از نتایج پژوهش حاضر می تواند به مدیران فدراسیون فوتبال ایران کمک کند تا بهبود و تعالی داوری فوتبال را به طور موثرتری دنبال کنند. لذی با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می شود که الگوبرداری در مدیریت داوران با توجه به کشورهای موفق در زمینه داوری فوتبال، برنامه های آموزشی و تمرینی جامع برای داوران، تقویت ساختارهای حمایتی، توسعه مهارت های روانی و شخصیتی، حمایت از داوران در زندگی شخصی و حرفه ای و توجه به شاخص های آنترپومتریک و سلامت جسمانی

های ادراکی، حرکتی در داوران از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است (۱۷).

به طور کلی حمایت و پشتیبانی خانواده و سبک زندگی در پیشرفت داوران و پیدایش استعدادها از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. همچنین یونا هانگ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که اول، حمایت سازمانی ادراک شده در بین داوران دارای تفاوت معنی داری بود. دوم انگیزه درونی، تعارض کار و خانواده را کاهش می دهد. سوم اینکه به طور کامل بین حمایت سازمانی ادراک شده و تعارض بین کار و خانواده ارتباط معنی داری وجود دارد. لذا با توجه به یافته های پژوهش می توان بیان کرد که حمایت، پشتیبانی خانواده و سبک زندگی نقش بسزایی در پرورش استعداد ورزشکاران به ویژه داوران دارد (۳۴).

نتایج پژوهش نشان داد که عامل شغل و حرفه بر تعالی داوری در فوتبال ایران تاثیر گذرا است. در همین راستا ممبینی (۱۳۹۰) در تحقیقی بیان کرد که عواملی مانند عدم احساس امنیت، عدم حمایت سازمانی، مخاطرات شغلی و حرفه ای، تغییرات شدید اجتماعی، فرهنگی و جز آن عوامل استرس زا محسوب می شوند (۲۵). همچنین بالدوین (۲۰۰۹) در پژوهشی به این نتایج دست یافت، دلایلی که موجب کناره گیری و دست کشیدن داوران از این حرفه می شود بسیار متنوع هستند. فقدان احترام، بدرفتاری و خشونت مداوم از جانب بازیکنان، مربیان و تماشاچیان، عدم داشتن بیمه، عدم درآمد کافی، تهمت به تبانی کردن، تهدید و همچنین انتقادات ژورنالیست ها و گزارشگران همه و همه منجر به استرس های بسیار در داوران و تصمیم آن ها بر مبنای ترک شغل داوری می گردد (۳۵). که با نتایج این پژوهش همسو می باشد. در این میان علی دوست و همکاران (۱۳۹۷) نشان دادند از دیدگاه داوران در بین عوامل بازدارنده موثر بر قضاوت داوران پنج مولفه به ترتیب: عوامل مرتبط با روز مسابقه، عوامل بیرونی همچون خشونت، عوامل فرهنگی، عوامل زمان برگزاری و عوامل شغل و دستمزد دارای اهمیت بودند. همچنین در تحلیل عاملی، عوامل فرهنگی نسبت به سایر عوامل بازدارنده در اولویت قرار داشتند و نیازمند توجه بیشتری بودند (۲۲).

نتایج پژوهش تاثیرگذاری عامل باشگاه ها و کانون

تاکید بیشتر بر محرمانه ماندن پرسشنامه، گفتگوها را با چنین افرادی انجام داد و در نهایت برای کاهش محدودیت دسترسی به منابع به روز، می توان از تحلیل محتوای رسانه ای جهت استخراج داده های مبتنی بر تجارب زیستی افراد بهره گرفت.

سپاسگزاری

از تمامی متخصصان در زمینه ورزش، فوتبال و به خصوص ناظران داوری، پیشکسوتان داوری، داوران لیگ برتر و بین المللی فوتبال که از اطلاعات خود در فرایند مصاحبه دریغ نفرمودند و همچنین از همه اساتید و همکارانی که در انجام این پژوهش یاری رساندند، کمال تشکر خود را ابراز می کنیم.

در اولویت مدیران مربوط به فوتبال در فدراسیون فوتبال ایران و کمیته داوران برای تعالی داوری فوتبال ایران قرار بگیرد. این پیشنهادها می تواند به بهبود کیفیت داوری در فوتبال ایران کمک کند و زمینه ساز تعالی و رشد داوران باشد. علاوه بر آن، این پژوهش با محدودیت هایی مانند محدودیت های نمونه گیری، خودسانسوری، مصلحت اندیشی افراد، محدودیت های زمانی، محدودیت های زمانی، محدودیت های منابع و محدودیت های انسانی مواجه بود. با توجه به محدودیت های بیان شده به پژوهشگران پیشنهاد می شود که برای رفع محدودیت نمونه گیری، می توان حجم نمونه خود را افزایش داد تا نتایج بدست آمده قابل تعمیم تر باشند. علاوه بر این جهت رفع محدودیت خودسانسوری، می توان از صاحب نظران و کارشناسان بین المللی برای مصاحبه استفاده کرد. همچنین در راستای رفع محدودیت مصلحت طلبی و عافیت اندیشی، می توان با

References

1. Gardasevic J, Bjelica D. Diferencias de Composición Corporal entre los Jugadores de Fútbol de los Tres Mejores Clubes de Fútbol. *International Journal of Morphology*. 2020;38(1):153-8.
2. Gaoua N, de Oliveira RF, Hunter S. Perception, action, and cognition of football referees in extreme temperatures: impact on decision performance. *Frontiers in psychology*. 2017;8:1479.
3. Leveaux R. Facilitating referee's decision making in sport via the application of technology. *Communications of the IBIMA*. 2010.
4. Selvi S, Karagün E, editors. An analysis of decision making strategies of Kocaeli region football referees. *SHS Web of Conferences*; 2017: EDP Sciences.
5. Kiani MS, Nazari L, Shahbazzpour L. Investigation of effective factors on increasing employee empowerment based on new information (case study of sports and youth departments in the western). *Geography and Human Relationships*. 2023;6(2):696-86.
6. Crolley L, Levermore R, Pearson G. For business or pleasure? A discussion of the

impact of European Union law on the economic and socio-cultural aspects of football. *European Sport Management Quarterly*. 2002;2(4):276-95.

7. Bertazzo Tobar F, Ramshaw G. Fields of corruption: heritage and politics in Brazilian football. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2022;14(3):453-69.
8. Moriconi M, De Cima C. Why some football referees engage in match-fixing? A sociological explanation of the influence of social structures. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2021;13(4):545-63.
9. Płoszaj K, Firek W. Self-assessment of football referees on their educational influence on children aged 9–12 during a sports competition. *Physical Culture and Sport*. 2021;93(1):38-48.
10. Satman MC. An investigation of the motivation, collaboration and satisfaction levels related to teamwork of Turkish football referees. *Journal of Human Sciences*. 2016;13(1):1644-50.
11. Wang X, Zong K, Gao Y, Li B, Wang S, Zhang L. The impact of COVID-19 lockdown on the quality of life of Chinese football referees: the chain mediating role of

occupational stress and job burnout. *BMC Public Health*. 2023;23(1):1314.

12. Behnam O, Balint D, Ekaterina G, Hasan AM, Gabor G. Decision-making of football referees behind closed doors: psychological, communicative, and functional factors. *Российский журнал информационных технологий в спорте*. 2024;1(1):21-42.

13. Hassan AM, Ali AH, Habash Alshawi HN. The Relationship of Refereeing Performance of the Leading Personality and Thyroxin Hormone Level for Football Referees (First Division). *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*. 2020;14.(۲)

14. Nurcahya Y, Kusumah W, Mulyana D, Kodrat H. Analysis of Football Referee Satisfaction in Making Decision Based on Experience Levels. *Jurnal Pendidikan Jasmani dan Olahraga*. 2021;6(1):110-4.

15. Denyer-Simmons P. Competent, dependable and respectful: Football refereeing as a model for communicating fairness. *Ethical Space: The International Journal of Communication Ethics*. 2011;8(3/4):33-42.

16. Giel T, Breuer C. The determinants of the intention to continue voluntary football refereeing. *Sport Management Review*. 2020;23(2):242-55.

17. Ali Hassan H, I Using a Proposed from for the technical observation to evaluate the performance of football referees during matches. *JAMSCI*. 2013:486-96.

18. Ramzaninejad R, Mirjamali, Elham, and Rahmaniya, Farhad. . Investigating the stress factors of Iranian national and international sports referees. 2011;4(16):207-24. (in Persian).

19. Kruger A, Ekmekci, R., Strydom, G., & Ellis, S. Stressors among South African soccer officials: A profile analysis. *South African journal for research in sport, physical education and recreation*., 2012;34(2):53-62 .

20. Gomes AR, Fontes LMC, Rodrigues M, Dias B. Burnout in referees: Relations with stress, cognitive appraisal, and emotions. 2021.

21. Orviz-Martínez N, Botey-Fullat M, Arce-García S. Analysis of burnout and psychosocial factors in grassroot football referees. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021;18(3):1111.

22. Alidust E. The Effective Inhibiting Factors of Decision making in Iranian soccer referees. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*. 2018;14(27):155-66. (in Persian).

23. Nazarpour K. A Study of Factors Affecting Referees' Decisions in Iranian Men's Football Leagues. 4th Iranian National Conference of Sports Science and Physical Education. 2018;(in Persian).

24. Kamp TwMDRTjvd. An analysis of soccer referee experiences in France and the Netherlands: Abuse – conflict – and level of support. *Sport Management Review* 2019:420-7.

25. Membeyni H. The relationship between emotional intelligence and burnout of football referees in the Premier League of the Islamic Republic of Iran. Master's thesis, Faculty of Physical Education, Shushtar Islamic Azad University. 2011:1-120. (in Persian).

26. Deal CJ, Pankow, K., Chu, T. A., Pynn, S. R., Smyth, C. L., and Holt, N. L. A mixed methods analysis of disciplinary incidents in men's soccer. *Sport Management Review*. 2018:72-85.

27. Pirouz Saifullahpour AZ, & Abbas Khodayari. . The role of information technology on the quality of referees' performance in Iran's premier football league. . Master's thesis 2020:(in Persian).

28. Ridinger LL, Warner, S., Tingle, J. K., and Kim, K. R. Why referees stay in the game. *Global Sport Business Journal*. 2017;5(3):22-37.

29. Goleman D. Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ. Bantam. 2005.

30. Shahlaei-Bagheri G, Honari, Habib, & Motahari. Comparing the burnout of football referees based on their grades and positions. 2013;17(10):59-72. (in Persian).

31. Cuskelly G, & Hoye, R. Sports officials' intention to continue. *Sport Management Review*. 2013;16(4):451-64.
32. Abdi H, Jalali Farahani M, Sajjadi N. A Comparative Study of Football Referees' Status in Iran and England. *Sport Management Journal*. 2010;2(4):119-35.
33. Karacam AP, Atilla. Identification the Relation between Active Basketball Classification Referees' Empathetic Tendencies and Their Problem Solving Abilities. *Universal Journal of Educational Research*. 2016;4(8):1912-3.
34. Hong EJ, Y. and Downward, P. . Perceived organizational support, internal motivation, and work-family conflict among soccer referees. *Managing Sport and Leisure*. 2019;24(3):141-54.
35. Baldwin TT, Ford, J.K. and Blume, B.D. Transfer of Training 1988-2008: An Updated Review and Agenda for Future Research. *International Review of Industrial and Organizational Psychology*. 2009;24:41-70.
36. Alizadeh A, & Enteshari. . Investigating factors affecting the ways of expressing violence in football spectators and players. 2020;42(4):42-54. (in Persian).
37. Helsen W, & Bultynck, J. B. Physical and perceptual-cognitive demands of top-class refereeing in association football. *Journal of sports sciences*. 2004;22(2):179-89.